

mai are nici o șansă de scăpare, dar dorind să pedepsească această vânzare, când vede pe femeia gazdă, complice cu soțul ei, încearcă să o împuște, dar a nimerit-o numai în umăr. Fiind înconjurat din toate părțile, s-a împușcat singur, neacceptând să se lase prins de viu. În urma acestei lupte deosebit de dârze toate vitele gazdei au fost lovite de gloanțe.

Cei arestați au fost judecați de Tribunalul Militar Iași în mai multe loturi. Astfel, prin sentința nr. 100 din 13 martie 1953, Hrib Aurica este condamnată la 25 ani muncă silnică, iar prin actul de acuzare, printre altele se menționează: *„De la data când a devenit fugară, până la arestarea ei, a deținut și purtat un pistol mitralieră Orița cu 4 încărcătoare, 100 cartușe și o grenadă, armament a cărui întrebuințare o cunoaște”* Prin sentința 342 din 12 mai 1953, același tribunal îl condamnă pe Gavril D. Gheorghe la 8 ani muncă silnică. De asemenea Tribunalul Militar Iași îl condamnă pe Popa V. Nicolae la 5 ani temniță grea, prin sentința nr. 344 din 12 mai 1953. Din acuzațiile aduse celor judecați se poate observa clar buna pregătire a acestei organizații, pentru care și Alexandru Hrib va primi o condamnare tot de 25 ani muncă silnică.

REVOLTA DIN COMUNA BÂRGĂOANI

În anul 1950, în luna iunie, regimul comunist a hotărât să colectivizeze comuna Bârgăoani, o comună mare și bogată, eveniment care ar fi putut avea o mare influență asupra comunelor din împrejurimi. Hotărârea a fost luată la Piatra Neamț, reședința raională, hotărându-se în același timp ca această cooperativă agricolă de producție să fie botezată „Victoria Socialismului”. Această hotărâre a fost precedată de o intensă propagandă în favoarea colectivizării, urmărindu-se să se creze o atmosferă de ură față de oamenii mai înstăriți, fiind considerați ca principali vinovați pentru sărăcia altora, reușind să se găsească câțiva aderenți, care reprezentau sub o zecime din numărul populației.

Primar al comunei fusese numit Vasile Sulțeș, care căzând prizonier pe frontul de răsărit, în prizonierat a ascultat de sfaturile celor vânduți Moscovei, ca Ana Pauker și Walter Roman, înscriindu-se în Divizia Tudor Vladimirescu, sau cum mai era numită „Divizia Trădătorilor și a Vânduților”, încălcându-și jurământul de credință față de armată și țară. Venind în sat cu capul îmbuibat cu minciuni și propagandă comunistă, a devenit ușor o slugă credincioasă și ușor de manevrat de către oportuniști, deveniți peste noapte comuniști. Împreună cu Vasile Laiu, ajuns activist de partid, au terorizat prin toate mijloacele lumea din sat, pentru a o determina să se înscrie la colectiv. Președintele acestei gospodării a fost numit Anton Herdeș, un om lipsit de personalitate și fricos, ușor de manevrat de primar sau de activistul de partid. Pentru a-și aduna mai mulți oameni în jurul lor, au început să favorizeze fățiș pe cei ce se înscriau în partidul comunist, urmărind în felul acesta să găsească cât mai mulți aderenți la colectivizare, dar producând în același timp și mari nemulțumiri printre oameni. S-a hotărât ca înființarea CAP-ului să aibă loc în ziua de 25 iunie 1950. Sfidând marea majoritate a oamenilor din sat, s-au făcut pregătiri ca pentru o mare sărbătoare, s-a pavoazat satul, dar mai cu seamă locul unde urma să se adune oamenii. Pentru a fi cât mai multă lume adunată, au fost aduși cu camioane oameni din alte comune, muncitori de la oraș, o formație artistică de la Fabrica „Comuna din Paris” din Piatra Neamț, dar mai ales o armată de activiști de partid pentru a căuta să lămurească lumea. Dar cum fătărnicia era nelipsită din propaganda comunistă, vrând să arate de câtă prețuire se bucură țăranii în fața partidului, organizatorii au hotărât să se scoată din biserica catolică băncile și covoarele și să le aducă la locul unde urma să aibă loc serbarea, pentru ca oamenii să nu stea în picioare și nici pe băncile goale.

Cum tocmai atunci oamenii ieșeau de la slujbă, aflând ce au de gând să facă și cunoscând scopul adunării, au început să-i huiduiască și să arunce cu pietre în ei. Văzând apoi mașinile cu care au venit de la oraș, s-au repezit să le răstoarne și să

le strice. Pentru a liniști lumea, șeful de post Scorocârja a început să tragă cu pistolul automat pe deasupra mulțimii pentru a-i împrăștia. Un activist din Piatra Neamț, pe nume Sulă, a telefonat la Securitate, cerând să le trimită armata pentru a-i apăra de furia mulțimii. (Ulterior, acesta văzându-se marginalizat și trimis la munca de jos, pentru a-și pierde urma și-a schimbat numele în Dobreanu). Au sosit în grabă două camioane cu soldați înarmați, care au început să tragă cu armele pe deasupra oamenilor, ceea ce a determinat mulțimea să-i huiduiască și să arunce cu pietre în ei, rănind pe unul din activiști și chiar pe unii militari. Văzând furia mulțimii, mașinile cu soldați au fost retrase și duse la Neculai Doroș, unde era postul de miliție. În acest timp, cu ajutorul membrilor de partid și a cozilor de topor din sat, au fost identificați cei ce încurajau mulțimea și cine va trebui să fie arestat. Gheorghe Gherghelaș vrând să împiedice chemarea Securității a tăiat legătura telefonică cu orașul Piatra Neamț, dar Securitatea fusese deja anunțată. Activistul de partid Sulă a chemat ulterior la miliție pe cei considerați capii răzvrătirii, femei sau bărbați, unde au fost bătuti și torturați bestial. Dar dorința de pedepsire a celor ce au îndrăznit să huiduiască pe trimișii partidului și să-i bată cu pietre nu a întârziat prea mult. După aproximativ două săptămâni, când spiritele s-au mai liniștit, iar oamenii încercau să uite cele petrecute în satul lor, regimul își va arăta adevărata lui față.

Astfel, într-o seară, după ce s-a lăsat întunericul, câteva companii de soldați, bine înarmați, au fost imbarcați în camioane și trimiși spre Bârgăoani, deplasându-se pe ruta: Piatra Neamț, Girov, Ștefan cel Mare, Dragomirești, Borniș, mergând până în pădurea ce se învecinează cu satul Bârgăoani. Au ajuns în pădure pe la orele 23, unde au coborât din mașini și au definitivat planul de încercuire a satului. S-a hotărât ca din punctul în care se găseau, armata să se despartă în două, asemenea unui unghi ascuțit. O parte trebuia să înconjoare satul de la distanță, pe direcția Bălănești, iar a doua coloană să-l înconjoare dinspre satele Breaza și Honicenii, iar după ce vor fi

depășit satul Bârgăoani, urma să se facă joncțiunea la marginea satului Certieni, fiind astfel înconjurat tot satul de armată.

O dată realizată această joncțiune, armata a început să strângă cercul până ce toți au ajuns la marginea satului. Această operațiune a început la ora 1 noaptea și s-a terminat la ora 4 dimineața, prin încercuirea totală a satului. În punctele principale au fost plasate mitraliere sau puști mitralieră, încât nimeni să nu poată părăsi satul. După terminarea acestei operațiuni de încercuire și supraveghere totală a satului, s-au format echipe de securiști și milițieni, care s-au îndreptat spre casele celor ce urmau să fie arestați, echipele fiind conduse de membri de partid sau de cozile de topor din sat, selectați și mobilizați încă din timpul zilei de către primar, șeful de post și de către activistul de partid din sat.

A scăpat de arestare atunci numai Gheorghe Gherghelaș, care după ce a tăiat firele telefonice cu două săptămâni mai înainte, a fugit la București, iar de acolo cu acte false s-a dus să lucreze într-o mină. A fost descoperit aici mai târziu, fiind recunoscut și vândut de un consătean, Minac, care era militar la mină și care l-a dat pe mâna Securității.

În tot timpul cât a fost fugar, soția i-a fost bătută și torturată pentru a spune unde este, până a fost adusă în stare de nebunie. După un timp nu a mai fost văzută în sat, pentru a fi găsită de un tractorist, moartă pe câmp, după aproximativ 3 luni de la deces, când a început campania arăturilor de primăvară. Când, cum și de ce a murit, poate nu se va ști niciodată.

Au fost atunci arestați 40 de oameni, dintre care au fost judecați și condamnați de Tribunalul Militar Iași, prin sentința nr. 662/02.08.1950 pentru „*Crimă sau delict de uneltire contra ordinii sociale*” următorii:

Gheorghe Darie - 10 ani

Petru Ionușel - 10 ani

Leon Budău - 8 ani

Nița Gherghelaș - 6 ani și 6 luni

Gheorghe Gherghelaș - 11 ani

Mihai Pascaru - 3 ani

Ferdinand Ianoș Pascaru - 1 an și 6 luni

Vasile Arvu - 1 an și 2 luni

A fost un proces cum numai sub un regim comunist s-a putut vedea. În afară de cei judecați și condamnați, au asistat la proces și cei ce au fost arestați dar care nu au apărut în proces. S-a putut vedea clar pe fețele lor, dar și în comportament, că erau deosebit de speriați, ceea ce dovedea că au fost supuși unor chinuri groaznice, ce le-au distrus personalitatea, încât comportamentul lor era aproape identic cu al victimelor de la Pitești sau Gherla. Unii au acceptat să devină martori ai acuzării, iar ceilalți trăind o adevărată dramă a dezamăgirii, ca atunci când vor fi puși în libertate să nu mai aibă încredere în nimeni și nici să nu mai îndrăznească să se opună regimului comunist.

Femeia lui Mihai Pascaru, aflând când are loc procesul a vrut să asiste și ea, dar a fost bătută cu cruzime chiar în incinta tribunalului, apoi alungată. Cauza pentru care nu i-au dat voie să asiste la proces, poate fi explicată prin faptul că, ajungând în sat ar fi dat în vileag comportamentul celor ce nu au fost incluși în proces, astfel că Securitatea nu s-ar mai fi putut folosi de ei. Femeia Nița Gherghelaș, care va rămâne o mândrie pentru satul Bârgăoani, imediat după executarea pedepsei și punerea ei în libertate, va muri ca urmare a chinurilor și suferințelor îndurate în cei 6 ani de închisoare. Mihai Pascaru, singurul supraviețuitor dintre cei condamnați, continuă să poarte și azi, atât fizic, cât și în suflet, urmele suferințelor pe care le-a avut de îndurat la Poarta Albă, unde sub motivul construirii unui canal, a fost pusă în practică o nouă metodă rusească de exterminare a celor ce mai continuau să-și iubească pământul, țara, neamul și pe Dumnezeu. Mi-a povestit Mihai Pascaru cum Securitatea i-a dat un bolovan de aproximativ 1 kg, l-a pus să-l țină în mână deasupra capului ca și cum ar fi vrut să-l arunce, având în față la 2 metri un soldat, fiind fotografiat în această poziție. Această fotografie a fost pusă la dosar, constituind un cap de acuzare la proces. Înainte de a-l fotografia

securistul i-a spus ca nu cumva să-l arunce în soldat. Mihai Pascaru i-a replicat:

— *Dacă îl arunc, îl arunc în capul dumatăle!*

— *Să nu faci asta!* răspunde speriat securistul, retrăgându-se câțiva pași.

Singura rază de lumină pe care am văzut-o pe chipul acestui om a fost momentul redării scurtului dialog reprodus mai sus. În rest se putea vedea doar amărăciune, descurajare și lipsă de orice speranță. După o clipă de tăcere, privind parcă spre altă lume, șoptește, dând din cap:

— *Tot comuniștii ne conduc ...*

Aceasta fiind concluzia dar și dezamăgirea unui om simplu, lucid, capabil de a vedea realitatea în toată profunzimea ei.

Pe Gheorghe Darie l-am întâlnit în anul 1952 în închisoarea din Gherla, știam că făcea parte din țărani frunțași ai satului. Deși în momentul izbucnirii revoltei nu se afla în sat, a fost torturat până a acceptat să fie fotografiat făcând fapte pe care nu le comisese, fotografii ce i-au fost puse la dosar, pe baza cărora să poată fi judecat și condamnat. La Gherla era foarte slab, avea o față palidă de parcă nu ar mai fi avut un strop de sânge în el, dar pe chipul său suferind încă mai stăruia mândria țaranului român de odinioară. Era ținut în camera 99, cameră de inapți, care până în 1952 fusese camera de tortură din timpul demascărilor conduse de Popa Alexandru Țanu și grupul său de torționari. Nu știu dacă a trecut prin demascări, dar a murit în închisoarea din Gherla, fără a i se cunoaște mormântul și fără a avea măcar o cruce la cap.

Minac, cel ce l-a vândut pe Gheorghe Gherghelaș la mină, după ce s-a înapoiat în sat a fost numit vicepreședinte al CAP-ului, iar în loc de respect va fi privit cu dispreț de întregul sat.

REVOLTA DIN COMUNA ȚIBUCANI

În anul 1956 primar în comuna Țibucani era Manole Văideanu, fost țăran mijlocăș și care în timpul războiului din

răsărit a căzut prizonier. În lagăr, probabil din cauza condițiilor foarte grele, a dat crezare promisiunilor și îndemnurilor făcute de Ana Pauker, și-a părăsit camarazii, înscriindu-se în Divizia Tudor Vladimirescu, cu care se va întoarce în țară, intoxicat de propaganda comunistă.

Președinte al CAP-ului era Gheorghe Maftai, colectivă care era formată dintr-un număr mic de oameni. Și acesta făcea parte din categoria țăranilor mijlocași și care în timpul războiului (după afirmațiile oamenilor din sat), pentru a nu ajunge pe front, a intrat ca ordonanță la colonelul Ureche din Piatra Neamț, pentru a-i supraveghea locuința. În 1944 s-a refugiat cu familia colonelului Ureche în Oltenia, întorcându-se în sat după terminarea războiului și purtând asupra sa un carnet de membru al partidului comunist. Or, acest om care s-a sustras de a merge pe front pentru a-și îndeplini îndatoririle față de țară, va fi declarat de regimul comunist erou al muncii socialiste, primind cele mai mari decorații sub regimul comunist, ca și alegerea lui în Marea Adunare Națională, în toată perioada cât dictatura comunistă a condus România. O dată cu înființarea în țară a CAP-urilor, va pune bazele unei gospodării agricole și în Țibucani împreună cu câțiva oameni, precum și o întovărire, deși majoritatea țăranilor doreau să rămână stăpâni pe pământul lor, mai ales că satul se specializase în cultura de ceapă, care le aducea câștiguri frumoase.

Ajunși în fruntea satului Manole Văideanu și Gheorghe Maftai vor începe să persecute pe cei ce se opuneau colectivizării, favorizând pe cei ce se înscriau în partidul comunist, metodă folosită peste tot. Datorită acestora, mulți oameni vor fi acuzați de sabotaj, înfundând pușcăriile. Așa s-a întâmplat cu Ion Mustăț, care având mașină de treierat, nu i s-a dat benzină pentru a o putea folosi în campania agricolă, motiv pentru care a fost dat în judecată pentru sabotaj, fiind acuzat că nu vrea să treiere grâul la oameni. Din această cauză a fost condamnat 5 ani de închisoare.

Oamenii erau tot timpul terorizați cu scopul de a-i obliga

să se înscrie în cele două forme de proprietate comunistă. În ziua de 4 aprilie 1956, Manole Văideanu și Gheorghe Maftei, din proprie inițiativă, hotărâsc să ia o tarla de pământ din locul denumit Prisaca, care aparținea oamenilor, pentru a o include în întovărășire. Băluța Ion află acest lucru și la ora 11 noaptea trage clopotele de la biserică, anunțând satul. Auzind acest lucru toată lumea care nu era înscrisă, bărbați, femei, copii, au ieșit în câmp pentru a-și apăra pământul. În timp ce primarul Manole Văideanu măsoara pământul ce urma să fie luat țăraniilor, Dumitru Stafie având un hârleț în mână, îl înfinge în marginea ogorului său și-i spune hotărât primarului:

—Până aici! Dincolo de hat este pământul meu și să nu calci pe el!

Primarul Manole Văideanu scoate pistolul din buzunar, amenințându-l să se dea la o parte, voind să continue măsurătoarea. În acest timp Dumitru Stafie îi dă o lovitură de hârleț după cap, iar oamenii năvălesc asupra lui huiduindu-l și amenințându-l. În fața acestei situații o ia la fugă, cu o mână după ceafă, pipăindu-și probabil locul care-i fusese mângâiat de hârlețul lui Dumitru Stafie și anunță Securitatea raională.

Secretarul de partid Dumitru Crușitu fuge, spre satisfacția mulțimii, către un pârau din apropiere și se ascunde într-un răchitiș, unde a stat până a venit Securitatea. Securiștii văzând lumea revoltată și hotărâtă să-și apere pământul, evită o confruntare cu mulțimea, așteptând să se calmeze spiritele. Pentru a-l intimida și a-l preveni în același timp pe Gheorghe Maftei, președintele CAP-ului, sătenii Radu Rusu, Manole Olaru, Constantin Stafie și Vasile Ambroza, au hotărât ca într-o noapte, ca un ultim avertisment, să-i arunce o grenadă într-o cameră în care nu dormea nimeni. Dar distanța fiind mare și întuneric, grenada a ajuns numai în apropierea geamului. În ziua de 18 mai 1956 au fost arestați Radu Rusu și Dumitru Stafie. Oamenii s-au revoltat iarăși și tot satul s-a dus la primărie pentru a-i elibera, dar li s-a spus că au fost duși la Tg. Neamț. Mulțimea a devenit mai revoltată și un număr foarte mare de oameni s-a dus la

Tg. Neamț la Securitate, dar de acolo li s-a spus că au fost trimiși cu mașina la Bacău. De acum vor începe să fie arestați pe rând toți cei ce se opuneau colectivizării, încât satul va rămâne sub teroare pe care nu o mai cunoscuse până atunci.

Anchetele au avut loc la Bacău, iar procesul a fost judecat de Tribunalul Militar al Regiunii a II-a Militară Iași. Judecarea procesului a început în ziua de 5 ianuarie 1957, cei găsiți novați fiind condamnați prin sentința nr. 270 din 21.01.1957 pentru delict de uneltire contra ordinii sociale, art. 209, pct. litera c, cod penal.

Componența lotului și pedepsele primite au fost:

Constantin Iovu - 7 ani

Victor Munteanu - 7 ani, mort în închisoare

Vasile Ambroza - 7 ani

Constantin Stafie - 6 ani

Radu N. Rusu - 6 ani

Manole Gh. Olaru - 4 ani

Vasile Dimite Acatrinei - 3 ani

Gheorghe Azoitei - 3 ani

Vasile Asiminei - 3 ani

Ion Gh. State - 2 ani

Dumitru Stafie - 2 ani

Lazăr Vârlan - 2 ani

Manole Cloșcă - 2 ani

Vasile Cloșcă - 1 an

Dumitru Nichita - 1 an

Din cei condamnați în acest proces, Vasile Ambroza, Manole Olaru și Radu Rusu au făcut parte și din organizația „Frontul Patriei”, dar au scăpat de arestare în 1951, nefiind divulgați în timpul cercetărilor.

Am relatat doar câteva reacții mai importante care s-au produs la sate, din care rezultă clar împotrivirea țăranilor la colectivizarea forțată, făcută de regimul comunist.